

GHID

PRIVIND PROTECȚIA PĂSĂRILOR ÎN MOMENTUL SACRIFICĂRII

CUPRINS:

	<u>pagina</u>
I NTRODUCERE	3
B AZA LEGALĂ	3
R ESPONSABILUL CU PROTECȚIA ANIMALELOR	4
P ERSONALUL ANGAJAT ÎN ABATOARE.....	5
P ROCEDURI STANDARD DE OPERARE.....	5
P ROCEDURI DE MONITORIZARE.....	6
E VIDENȚE OBLIGATORII	7
C ONDIȚII PE CARE TREBUIE SĂ LE ÎNDEPLINEASCĂ ABATOARELE	7
D ESCĂRCAREA, MANIPULAREA ȘI SUSPENDAREA PĂȘĂRILOR ...	8
A SOMAREA.....	10
V ERIFICAREA EFICIENȚEI ASOMĂRII	17
S ÂNGERAREA.....	18

INTRODUCERE

Ghidul este structurat sub forma mai multor secțiuni, care conțin prevederile legale privind protecția animalelor în momentul sacrificării, cuprinzând recomandări referitoare la procedurile privind descărcarea, conțenția, asomarea și sacrificarea în păsărilor.

BAZA LEGALĂ

- Regulamentul (CE) 1099/2009 al Consiliului, privind protecția animalelor în momentul uciderii.
- Ord. ANSVSA nr. 180 din 11 august 2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind protecția animalelor în timpul sacrificării și uciderii
- Ord. ANSVSA nr. 73 din 2 august 2013 privind aprobarea Procedurii de organizare și de desfășurare a cursurilor de formare pentru personalul implicat în realizarea operațiunilor de ucidere și a operațiunilor aferente, precum și pentru responsabilii cu bunăstarea animalelor din abatoare
- Regulamentul Consiliului nr. 1/2005/CE, privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1255/97.
- De asemenea s-au utilizat recomandările Organizației Mondiale pentru Sănătatea Animalelor referitoare la sacrificarea animalelor.

- Avizul EFSA din 2004 - *“Aspecte privind protecția animalelor din speciile domestice în timpul asomării și uciderii”*, Raportul științific al Grupului științific pentru sănătatea și bunăstarea animalelor privind o solicitare din partea Comisiei privind aspecte ale protecției animalelor în timpul asomării și uciderii.

RESPONSABILUL CU BUNĂSTAREA ANIMALELOR

Operatorii abatoarelor trebuie să desemneze o persoană calificată, **responsabilul cu bunăstarea animalelor**, care să acorde asistența necesară pentru ca abatorul respectiv să respecte normele stabilite prin Reg. Cons. nr. 1099/2009/CE.

Responsabilul cu bunăstarea animalelor este necesar în cazul abatoarelor pentru păsări în care se sacrifică peste 150.000 de unități pe an.

Responsabilul cu bunăstarea animalelor se află sub autoritatea directă a operatorului economic și raportează direct acestuia în ceea ce privește chestiunile referitoare la bunăstarea animalelor. Acesta este în măsură să ceară ca personalul abatorului să realizeze orice măsuri corective necesare pentru a asigura respectarea normelor stabilite prin prezentul regulament.

Sarcinile responsabilului cu bunăstarea animalelor sunt prevăzute în procedurile standard de operare ale abatoarelor și aduse în mod eficace în atenția personalului interesat.

Responsabilul cu bunăstarea animalelor deține un certificat de competență conform cu dispozițiile menționate la articolul 21 din Reg. 1099/2009 și Ord. ANSVSA nr. 73/2013, emis pentru toate operațiile desfășurate în care este desemnat, de la debarcare până la sângere.

Responsabilul cu bunăstarea animalelor ține o evidență a măsurilor întreprinse în vederea asigurării bunăstării animalelor din abatorul în care își desfășoară activitatea. Aceste evidențe se păstrează cel puțin un an și se pun la dispoziția autorităților competente la solicitarea acestora.

Responsabilul cu bunăstarea animalelor trebuie să dezvolte proceduri de lucru standardizate, numite proceduri standard de operare (PSO) pentru abatorul de care este responsabil. Responsabilul cu bunăstarea animalelor trebuie să se asigure, de asemenea, că aceste PSO-uri sunt efectiv respectate și trebuie să mențină o evidență corectă a acțiunilor întreprinse.

Responsabilul cu bunăstarea animalelor trebuie să dețină o autoritate și o competență tehnică suficiente, inclusiv cunoașterea detaliată a normelor relevante ale UE, pentru a oferi îndrumări pentru personalul care lucrează în cadrul unei linii de sacrificare.

In concluzie, responsabilul cu bunăstarea animalelor dintr-un abator are următoarele atribuții:

- Dezvoltarea de proceduri de lucru standardizate.
- Acordarea de asistență abatorului pentru a respecta în totalitate prevederile Reg. Cons. nr. 1099/2009/CE.
- Monitorizarea personalului abatorului pentru a verifica respectarea de către acesta a legislației în vigoare.
- Monitorizarea măsurilor întreprinse în vederea asigurării bunăstării animalelor din abatorul în care își desfășoară activitatea. Aceste evidențe se păstrează cel puțin un an și se pun la dispoziția serviciilor veterinare, la solicitarea acestora.
- Instruirea și educarea personalului, verificarea cunoștințelor și aptitudinilor personalului pentru a se asigura că sunt adecvate în raport cu sarcinile sale și, în cazul în care este necesar, de luarea unor măsuri de intervenție pentru a menține aceste competențe.

PERSONALUL ANGAJAT ÎN ABATOARE

1. Personalul responsabil cu mișcarea animalelor, cazarea, contenționarea, asomarea și sacrificarea acestora trebuie în mod imperativ să aibă cunoștințele și îndemânarea necesare pentru a efectua aceste operațiuni în mod uman și eficient.
2. Personalul responsabil cu descărcarea și manipularea păsărilor, agățarea, asomarea și sângerarea acestora trebuie să dețină un certificat de competență conform cu dispozițiile menționate la articolul 21 din Reg. 1099/2009 și Ord. ANSVSA nr. 73/2013, emis pentru toate operațiile desfășurate în abatoarele unde este responsabil.
3. Personalul trebuie să fie responsabilizat să respecte pe întreaga perioadă de activitate, principiile și normele de protecție și bunăstare a animalelor, prin afișarea la loc vizibil și în puncte de interes, de panouri cu restricții, măsuri speciale de bunăstare, proceduri de urgență etc.
4. Administratorul unității are principala responsabilitate în ceea ce privește modul în care sunt respectate cerințele legale privind instruirea personalului din subordine.

PROCEDURI STANDARD DE OPERARE

Operatorii economici trebuie să planifice din timp uciderea animalelor și operațiile aferente, iar acestea trebuie efectuate în conformitate cu procedurile standard de operare (PSO).

Responsabilul cu bunăstarea animalelor, iar în cazul abatoarelor de capacitate mică operatorii economici, concep și pun în aplicare astfel de proceduri standard de operare pentru a garanta că sacrificarea și operațiunile aferente nu afectează negativ păsările, astfel încât acestea:

- (a) beneficiază de confort fizic și de protecție;
- (b) sunt protejate de leziuni;
- (c) sunt tratate corespunzător, ținându-se cont de comportamentul lor normal;
- (d) nu manifestă semne de durere, teamă care pot fi evitate sau afișează comportamente anormale;
- (e) nu suferă din cauza unei privări prelungite de hrană sau de apă;
- (f) sunt ferite de interacțiuni care pot fi evitate, cu alte animale, care le-ar putea afecta bunăstarea.

Operatorii economici trebuie să pună la dispoziția autorității competente procedurile standard de operare (PSO), la cererea acesteia.

Aceste proceduri sunt impuse explicit de legislație:

1. PSO privind descărcarea, manipularea, suspendarea păsărilor, care trebuie să menționeze: modalitățile de descărcare și sacrificare ulterioară rapidă și fără întârzieri nejustificate, indicații clare privind comportamentele interzise la manipulare (lista acțiunilor care provoacă durere sau suferință, sau care prezintă pericol de vătămare) și privind cele permise (indicând în mod clar limitele și condițiile conexe);
2. PSO privind asomarea și sângerarea, care trebuie să descrie în detaliu metodele utilizate, parametrii cheie de asomare, utilizarea echipamentelor de asomare și sângerare, recomandările de întreținere și, dacă este cazul, de calibrare a echipamentului de asomare;
3. PSO privind verificarea eficienței asomării, care trebuie să țină cont de recomandările producătorului de echipament, trebuie să definească pentru fiecare metodă de asomare utilizată parametrii-cheie care asigură eficacitatea asomării păsărilor, trebuie să specifice măsurile care trebuie luate în cazul în care la verificarea eficienței asomării se constată că o pasăre nu este asomată corespunzător;
4. PSO privind verificarea și întreținerea periodică a echipamentelor de imobilizare și de asomare, care trebuie să menționeze: instrucțiunile și recomandările de folosire ale producătorului, parametrii de funcționare, perioada de verificare, modalitatea de verificare, contractul de revizie și întreținere specializată a echipamentelor cu firma furnizoare, unde este necesar, conform recomandărilor tehnice;
5. PSO privind utilizarea echipamentelor de rezervă obligatorii pentru asomare;
6. PSO privind operațiunile de ucidere de urgență a păsărilor rănite sau accidentate, care trebuie să menționeze: metodele de ucidere și echipamentele care se utilizează, persoanele calificate care efectuează manoperele respective, etapele care trebuie parcurse;
7. PSO de reexaminare imediată a imperfecțiunilor operațiunilor de asomare sau ucidere, atunci când criteriile relevante avute în vedere nu sunt îndeplinite, pentru a identifica motivele oricărui tip de imperfecțiune și schimbările necesare ale acestor operații.

PROCEDURI DE MONITORIZARE

Operatorii economici adoptă și pun în aplicare proceduri de monitorizare adecvate în cadrul abatoarelor.

1. Procedură de monitorizare pentru verificarea eficienței asomării, care trebuie să descrie modalitatea în care trebuie efectuate verificările și include cel puțin următoarele informații:

- numele persoanelor responsabile pentru procedura de monitorizare;
- indicatorii destinați să detecteze semnele absenței sau prezenței conștienței sau sensibilității;

- indicatorii destinați detectării absenței semnelor de viață și criteriile în funcție de care se determină dacă rezultatele arătate de indicatorii menționați sunt satisfăcătoare;
- circumstanțele și/sau momentul în care trebuie să aibă loc monitorizarea;
- numărul de animale din fiecare eșantion care să fie verificate în cursul monitorizării;
- frecvența verificărilor, care trebuie să țină cont de principalii factori de risc, cum ar fi schimbările legate de tipul sau dimensiunea păsărilor sacrificate sau de organizarea activității personalului, fiind stabilită în vederea garantării unor rezultate cu un nivel ridicat de siguranță.

EVIDENȚE OBLIGATORII

Operatorii economici au obligația să păstreze:

1. Evidențe privind construcția, amenajarea și echipamentele utilizate care vor conține cel puțin date despre:

- Numărul maxim de păsări rulate pe oră,
- Categoriile și greutatea de păsări pentru care pot fi folosite echipamentele de suspendare și de asomare disponibile.

2. Un registru de evidență a verificării zilnice a stării de întreținere și funcționare a echipamentelor de suspendare și asomare și a lucrărilor periodice de întreținere specializată a echipamentelor, păstrat minim 1 an.

3. Evidențe ale măsurilor întreprinse de responsabilul cu bunăstarea animalelor din abator (de exemplu: responsabilul cu bunăstarea animalelor trebuie să asigure evaluarea sistematică a condițiilor de bunăstare pentru fiecare transport de animale, putând astfel stabili prioritățile de tratament). În cazul abatoarelor de capacitate mică, aceste monitorizări și măsuri intră în responsabilitatea altui angajat.

CONDIȚIILE PE CARE TREBUIE SĂ LE ÎNDEPLINEASCĂ ABATOARELE

Spațiile, facilitățile și echipamentele din abatoare trebuie să fie proiectate și construite astfel încât păsările să nu fie supuse la nici un stimul, rănire sau suferință inutile.

Într-un abator, în condiții obișnuite, cerințele privind bunăstarea păsărilor vor trebui urmărite și respectate pe parcursul derulării următoarelor operațiuni: descărcarea, suspendarea, asomarea și sângerarea păsărilor.

Sistemele de ventilație trebuie proiectate, construite și întreținute astfel încât să se asigure în mod constant bunăstarea animalelor, ținând seama de gama condițiilor meteorologice probabile.

În cazul în care sunt necesare mijloace mecanice de ventilație, se prevăd instalații alternative de alarmă și urgență în eventualitatea unei avarii.

Structurile de adăpostire se proiectează și se construiesc astfel încât să se reducă la minimum riscul rănirii animalelor și apariția de zgomote bruște.

Structurile de adăpostire se proiectează și se construiesc astfel încât să faciliteze inspecția animalelor. Se asigură un iluminat fix sau portabil adecvat pentru a permite inspecția animalelor în orice moment.

DESCĂRCAREA, MANIPULAREA ȘI SUSPENDAREA PĂȘĂRILOR

Descărcarea cuștilor și manipularea păsărilor

La sosirea la abator, păsările trebuie descărcate din mijloacele de transport cât mai repede posibil. Dacă descărcarea imediată nu este posibilă, atunci vehiculul va fi parcat astfel încât păsările să fie ferite de condițiile extreme ale stării vremii, menținând în același timp o ventilație adecvată. De asemenea, în zona de descărcare trebuie să existe surse de lumină, fixe sau mobile, care să permită inspecția păsărilor în orice moment.

Cuștile trebuie descărcate orizontal, de preferat mecanic și întotdeauna cu maximă precauție. Păsările vor fi scoase din cuști individual, cu grijă, pentru a preveni rănirea picioarelor și a aripilor. Păsările care scapă vor fi prinse imediat. Păsările aduse pentru abatorizare vor fi sacrificate cât de repede este posibil.

Personalul responsabil cu descărcarea și cuștilor trebuie să le manipuleze cu grijă pentru a nu le arunca, răsturna sau scăpa pe jos. Cuștile cu fundul perforat sau flexibil trebuie descărcate cu grijă pentru a evita rănirea păsărilor.

Programele de livrare trebuie să fie astfel planificate pentru a se asigura ca păsările sunt sacrificate cât mai curând posibil, timpul de așteptare menținându-se la un nivel minim.

Păsările trebuie să fie manipulate calm și în liniște, păstrând stresul la un nivel minim. Numai personalul instruit poate realiza manipularea păsărilor. Orice manipulare dură, agresivă poate duce la păsări agitate și la rănirea acestora.

Se recomandă utilizarea unei lumini de culoare albastră sau de mică intensitate în zona de descărcare și de suspendare a păsărilor. Aceasta ajută la menținerea păsărilor calme și liniștite în timp ce sunt manipulate.

Imobilizarea – suspendarea păsărilor

"Imobilizarea" înseamnă aplicarea unei proceduri menite să restricționeze mișcările păsării, care o cruță de orice fel de durere, teamă sau agitație, pentru a facilita asomarea sau uciderea efectivă a acesteia.

Păsările se imobilizează sau nu, în funcție de metoda de asomare utilizată. Astfel, în cazul în care păsările sunt asomate prin gazare, acestea sunt transportate direct pe bandă către instalația de asomare.

Pentru sacrificarea struților se recomandă utilizarea unei boxe de asomare.

Echipamentele și structurile de imobilizare sunt proiectate, construite și întreținute pentru a:

- (a) optimiza aplicarea metodei de asomare sau ucidere;
- (b) preveni rănirea sau contuzionarea animalelor;

- (c) reduce la minimum agitația pasărilor și sunetele emise de acestea când sunt imobilizate;
- (d) reduce la minimum timpul de imobilizare.

Următoarele metode de imobilizare sunt interzise:

- secționarea măduvei spinării, de exemplu cu ajutorul unui stilet sau pumnal;
- utilizarea curentului electric pentru imobilizarea animalului la intensități care nu îl asomează sauucid în circumstanțe controlate, în particular orice aplicare a curentului electric care nu înconjoară creierul.

ASOMAREA

1. Asomarea reprezintă procedeul în urma căruia animalul își pierde imediat cunoștința, stare care trebuie să dureze până în momentul sacrificării acestuia.
2. Metodele permise de asomare sunt: mecanice, electrice, prin gazare.
3. Ca regulă generală, asomarea trebuie efectuată numai când este urmată imediat de sângerare.
4. În mod obligatoriu va trebui să existe echipament de asomare de rezervă, sau instrucțiuni scrise privind modul de acțiune în cazul defectării echipamentului de asomare principal.
5. Aparatura de asomare trebuie să fie verificată cel puțin o dată, dimineața, la începutul lucrului, avându-se în vedere funcționalitatea acesteia și, dacă este necesar, va fi curățată de mai multe ori pe zi.

Metode de asomare a păsărilor

1. Metode mecanice:

a. Utilizarea dispozitivului cu glonț captiv penetrant sau nepenetrant

În cazul utilizării unei astfel de metode, parametrii cheie sunt reprezentați de: poziția și direcția de împușcare, viteza, locul de ieșire și diametrul bolțului corespunzătoare dimensiunii și speciei. De asemenea, extrem de important este și intervalul dintre asomare și sângerare (maxim 20 secunde). Acesta metodă de asomare nu se utilizează ca metodă de rutină pentru: puii de carne, găini, rațe, găște și curci/curcani, ci ca o metodă de asomare de rezervă sau în cazul în care păsările sunt ucise de urgență. Metoda nu se poate utiliza pentru prepelițe; este utilizată ca metodă de rutină în cazul sacrificării struților.

Sursa fotografiilor : Humane Slaughter Association (2005) Guidance Notes No. 3: Humane Killing of Livestock Using Firearms. Publicatie a Humane Slaughter Association, The Old School, Brewhouse Hill, Wheathampstead, Hertfordshire AL4 8AN, Marea Britanie(www.hsa.org.uk).

Locul de penetrare ideal în cazul păsărilor se situează perpendicular pe suprafața frontală. Metoda produce distrugerea craniului și a creierului.

b.Dislocarea cervicală

Metoda presupune întinderea și răsucirea manuală sau mecanică a gâtului, provocând astfel ischemia cerebrală.

Dislocarea cervicală manuală se execută după cum urmează: se prinde pasărea cu o mână de jarete și se întoarce cu capul în jos, luând ca suprafață de sprijin coapsa piciorului; cu primele două degete ale mâinii libere se apucă capul, imediat înapoia zonei occipital (degetul cel mare va fi sub cioc); se apăsă pe gât cu prima încheietură a celor două degete, concomitent cu tragerea capului spre spate; la păsările de mărime medie, creierul poate fi separat de coloana vertebrală prin apucarea bazei craniului cu o mână și baza gâtului cu cealaltă mână, iar apoi se trage rapid și ferm în direcții opuse cu o mișcare puternică de desprindere bruscă. Această metodă nu se va utiliza ca procedură de rutină, ci numai ca metodă de rezervă sau în cazul în care nu sunt disponibile alte metode de ucidere. Dislocarea gâtului va fi realizată numai de către personal calificat și se realizează printr-o mișcare bruscă și hotărâtă. Metoda este folosită numai pentru uciderea unui număr mic de păsări și necesită personal instruit. Nicio persoană nu poate ucide prin dislocare cervicală manuală mai mult de 70 de păsări pe zi. Se poate utiliza doar în cazul păsărilor care cântăresc maxim 5 kg în viu.

Sursa fotografiei: Autoritatea Nationala Sanitara Veterinara si pentru Siguranta Alimentelor (2013), Ghidul crescatorului privind protectia si bunastarea puilor destinati productiei de carne in ferma si in timpul transportului(www.ansvsa.ro)

c. Lovitura penetrativă puternică în cap

Se realizează cu ajutorul unui instrument acționat mecanic, care penetrează creierul. Lovitura fermă și precisă în cap provoacă vătămarea gravă a creierului.

În cazul în care se folosește această metodă, foarte importante sunt forța și localizarea loviturii. Instrumentele trebuie poziționate astfel încât să se asigure că proiectilul pătrunde în cortexul cerebral.

Metoda nu este recomandată să se utilizeze ca metodă de rutină, ci doar dacă nu se poate utiliza o altă metodă de asomare sau pentru uciderea de urgență.

Se poate utiliza doar în cazul păsărilor care cântăresc maxim 5 kg.

Metoda este permisă numai dacă este urmată imediat de sângerare.

Nicio persoană nu va ucide prin această metodă mai mult de 70 de păsări pe zi.

2. Metode electrice:

a. Asomarea electrică aplicată exclusiv la nivelul capului

Metoda se poate utiliza pentru asomarea ratitelor (struților) și de asemenea, se poate utiliza pentru asomarea puilor de carne, curcanilor, rațelor și găștelor. În cazul asomării electrice exclusiv la nivelul capului, electrozii înconjoară creierul animalului și sunt adaptați dimensiunii capului.

Păsările trebuie asomate minim 7 secunde, iar intensitatea minimă a curentului, aplicat exclusiv la nivelul capului diferă în funcție de specie.

Specie	Pui de carne	Curcani	Rațe și găște	Struți
Curent minim	240mA	400 mA	400 mA	500 mA

Trebuie asigurat un contact direct între electrozi și piele. Electrozii trebuie ținuti curați prin folosirea regulată a unei perii de sârma manuală sau electrică. Aceștia trebuie curățați după fiecare 25 - 50 de păsări asomate, în funcție de cantitatea de mizerie acumulată.

Voltmetrele și ampermetrele trebuie să fie ușor de citit de către operator.

Intervalul între asomare și sângerare este critic, nu trebuie să depășească 20 de secunde.

b. Electocutarea în baie de apă

Echipamentul pentru asomarea electrică cu baie de apă

Liniile de suspendare trebuie să fie proiectate și poziționate astfel încât păsările suspendate să nu întâlnească niciun obstacol și să se reducă la minimum disconfortul acestora.

Dispozitivele de suspendare se umezesc obligatoriu înainte de suspendarea și expunerea la curent a păsărilor. Păsările se suspendă de ambele picioare.

Liniile de suspendare trebuie să fie proiectate astfel încât păsările care sunt suspendate de acestea să nu rămână atârnată în stare de conștiență mai mult de un minut. Cu toate acestea, rațele, găștele și curcile trebuie să nu rămână atârnată în stare de conștiență mai mult de două minute.

- Curcanii care cântăresc mai mult de 15 kilograme necesită o imobilizare mai eficientă. Aceasta poate fi realizată prin întrebuițarea unei curele care să sprijine pieptul.
- Întreaga lungime a liniei de suspendare, de la punctul de intrare până la bazinul de opărire, trebuie să fie ușor accesibilă în cazul în care păsările trebuie să fie înlăturate de pe linia de abataj.
- Dimensiunea și forma inelelor metalice trebuie să corespundă dimensiunii picioarelor păsărilor care urmează să fie asomate, pentru a garanta o electrocutare nedureroasă.
- Echipamentul de asomare cu baie de apă trebuie să fie prevăzut cu o rampă de intrare izolată electric, proiectată și întreținută astfel încât să se prevină revărsarea apei la intrare.
- Baia de apă trebuie să fie proiectată astfel încât nivelul de imersiune a păsărilor să poată fi adaptat cu ușurință. Baia de apă trebuie să fie de o dimensiune și adâncime adecvată pentru specia ce urmează să fie asomată.
- Electrozii echipamentului de asomare cu baie de apă trebuie să cuprindă toată lungimea bazinului. Bazinul trebuie să fie proiectat și întreținut astfel încât dispozitivele de prindere a picioarelor păsărilor care trec pe deasupra apei să fie în contact continuu cu bara de interacțiune împământată.

- Unitățile trebuie să fie echipate cu un sistem de asomare de rezervă care să poată fi acționat în situațiile în care se impune.

- Trebuie să se realizeze un sistem în contact cu pieptul păsărilor de la punctul de suspendare până când păsările intră în asomator, în scopul de a le calma.
- Trebuie luate măsuri pentru a preveni șocurile electrice preasomare pentru păsări, de exemplu prin prevenirea revărsării apei din baia de apă.
- Echipamentul de asomare cu baie de apă trebuie să fie ușor accesibil, pentru a permite sângerarea păsărilor care au fost asomate, în cazul în care acestea rămân în bazin ca urmare a unei avarii sau a unei întârzieri pe linie.
- Echipamentul de asomare cu baie de apă trebuie să fie fixat printr-un dispozitiv care afișează și înregistrează detaliile privind parametrii-cheie ai curentului electric utilizat. Aceste înregistrări se păstrează cel puțin un an.

- Operatorul trebuie să verifice că păsările prezintă semne care să indice că au fost asomate corect, înainte de sângerare.
- În cazul în care există semne că o pasăre nu a fost asomată corect, trebuie să fie ucisă sau reasomată imediat și în mod eficient, folosind o metodă de rezervă, înainte de sângerare.
- Păsările nu sunt suspendate dacă sunt prea mici în raport cu asomatorul cu baie de apă sau dacă fixarea poate determina sau crește durerea (de exemplu, în cazul animalelor vizibil rănite). În aceste cazuri, păsările sunt ucise utilizând o metodă alternativă.
- Asomarea cu baie de apă se efectuează în conformitate cu nivelul minim al curentului stabilit, iar păsările sunt expuse la curent pentru o durată minimă de cel puțin patru secunde.

Frecvența (Hz)	Pui de carne și găini	Curcani	Rațe și găște	Prepelețe
< 200 Hz	100 mA	250 mA	130 mA	45 mA
De la 200 la 400 Hz	150 mA	400 mA	Interzis	Interzis
De la 400 la 1 500 Hz*	200 mA	400 mA	Interzis	Interzis

3. Metode de asomare prin gazare:

- păsările se asomează utilizând echipamentele de asomare cu gaz. Struții nu pot fi asomați prin metode gazoase.

- Această metodă permite evitarea stresului asociat cu manipularea păsărilor conștiente în timpul pregătirii acestora pentru asomarea în baie de apă. Este aplicabilă pentru păsările transportate în containere.
- Asomatoarele cu gaz, inclusiv benzile transportoare, trebuie să fie concepute și construite pentru a:
  - (a) optimiza aplicarea metodei de asomare cu gaz;
  - (b) preveni rănirea sau contuzionarea animalelor;
  - (c) reduce la minimum agitația animalelor și a sunetelor emise de acestea când sunt imobilizate.
- Asomatoarele cu gaz trebuie să fie echipate pentru a măsura în permanență, afișa și înregistra concentrația de gaz și timpul de expunere, precum și pentru a emite un avertisment vizual sau sonor clar în cazul în care concentrația gazului scade sub nivelul cerut. Dispozitivul se

amplasează astfel încât să existe o vizibilitate clară pentru personal. Aceste înregistrări se păstrează cel puțin un an.

- Asomatorul cu gaz trebuie să fie proiectat astfel încât pasarile să se poată așeza fără să se suprapună, chiar și în cazul exploatării liniei la capacitatea sa maximă.
- Pășările trebuie să ajungă la punctul de concentrație maximă a gazelor în termen de maximum 10 secunde.
- Sistemul trebuie să fie capabil să mențină concentrația necesară de gaze în cadrul bazinului, tunelului sau containerului .
- Sistemele de gaz trebuie să aibă o aerisire, în cazul în care apar probleme.
- Tunelele prin care trec pășările trebuie să fie proiectate, construite și întreținute pentru a se asigura că pășările nu sunt ranite atunci când trec prin ele.
- Trebuie să existe posibilitatea monitorizării vizuale a pășărilor.
- Pentru o asomare eficientă trebuie respectate următoarele cerințe:
  - gazele vor fi vaporizate anterior introducerii cuștilor, pentru a avea temperatura camerei în momentul asomării;
  - nu se admite introducerea gazelor sub formă solidă (gheață) în camera de asomare;
  - amestecurile de gaze vor fi umidificate;
  - concentrația gazelor va fi monitorizată permanent la nivelul capetelor pășărilor.

a. Utilizarea dioxidului de carbon, în concentrație ridicată

Asomarea se realizează prin expunerea directă a pășărilor conștiente la un amestec gazos conținând peste 40 % dioxid de carbon. Metoda poate fi folosită în bazine, tuneluri, containere.

Metoda este rapidă și eficientă când este executată corect, dar trebuie să se respecte toți parametrii – cheie: concentrația dioxidului de carbon, durata de expunere, intervalul maxim dintre asomare și sângerare în cazul asomării simple (60 secunde), calitatea gazului, temperatura gazului.

Metoda nu se poate utiliza pentru rațe și găște.

b. Utilizarea dioxidului de carbon în două faze

Asomarea se realizează prin expunerea succesivă a pășărilor conștiente la un amestec gazos conținând până la 40 % dioxid de carbon, urmată de o concentrație mai mare de dioxid de carbon, după ce animalele și-au pierdut cunoștința.

Metoda este rapidă și eficientă când este executată corect, cu condiția respectării tuturor parametrilor - cheie: concentrația dioxidului de carbon, durata de expunere, calitatea gazului, temperatura gazului.

Metoda se poate utiliza la toate speciile.

c. Utilizarea dioxidului de carbon asociat cu gaze inerte

Asomarea se realizează prin expunerea directă sau progresivă a păsărilor conștiente la un amestec de gaze, conținând până la 40 % dioxid de carbon asociat cu gaze inerte, care duce la anoxie. Metoda poate fi folosită în bazine, tuneluri, containere.

Metoda determină asomarea simplă a păsărilor în cazul în care durata totală a expunerii la o concentrație de dioxid de carbon de minim 30 % este mai mică de 3 minute.

Metoda se poate utiliza la toate speciile.

În niciun caz gazele nu vor intra în camera de asomare într-un mod care ar putea provoca arsuri sau agitație din cauza înghețării sau a lipsei de umiditate.

d. Utilizarea de gaze inerte

Asomarea se realizează prin expunerea directă sau progresivă a păsărilor la un amestec de gaze inerte, precum argon sau azot, care duce la anoxie. Metoda determină asomarea simplă pentru păsările de crescătorie în cazul în care durata expunerii la anoxie este mai mică de 3 minute.

În niciun caz gazele nu vor intra în camera de asomare într-un mod care ar putea provoca arsuri sau agitație din cauza înghețării sau a lipsei de umiditate.

Metoda se poate utiliza la toate speciile.

VERIFICAREA EFICIENȚEI ASOMĂRII

Semnele unei asomări eficiente sunt următoarele:

- Rigidizarea și arcuirea gâtului,
- Absența respirației ritmice,
- Picioare întinse și rigide,
- Aripi lipite de corp,
- Lipsa reacției la ciupirea ciocului,
- Lipsa reflexului cornean.

Operatorii economici trebuie să se asigure de faptul că persoanele responsabile de asomare sau alte persoane desemnate în acest sens desfășoară verificări periodice pentru a se asigura că animalele nu prezintă niciun semn de conștiență sau sensibilitate în intervalul de timp dintre procesul de asomare și moarte.

Aceste verificări se realizează asupra unui eșantion de animale suficient de reprezentativ, iar frecvența lor se stabilește ținând cont de rezultatul verificărilor precedente și de orice factori care ar putea afecta eficiența procesului de asomare.

În cazul în care rezultatul verificărilor indică faptul că o pasăre nu este asomată în mod corespunzător, persoana însărcinată cu asomarea trebuie să ia imediat măsurile corespunzătoare, așa cum este specificat în procedurile standard de operare.

SÂNGERAREA

Ca o regulă generală sângerarea trebuie efectuată imediat după asomare. Intervalul de timp între asomare și sângerare este diferit, în funcție de metoda de asomare utilizată.

Metoda de asomare utilizată	Intervalul maxim între asomare și sângerare (în secunde)
Metoda electrică sau mecanică	20 secunde
Dioxid de carbon	60 de secunde (dupa ieșirea din cameră)

Sângerarea se realizează prin incizarea cel puțin a unei artere carotide sau a vaselor de la originea acestora; este recomandată secționarea tuturor vaselor sanguine principale din zona gâtului (arterele carotide, venele jugulare).

Atunci când sângerarea se efectuează cu ajutorul dispozitivelor automate trebuie să se asigure existența unor dispozitive manuale de rezervă ce pot fi folosite în cazul unei pene de curent. Se pot utiliza dispozitive automate de tăiere a gâtului numai dacă se poate stabili faptul că dispozitivul respectiv a tăiat într-adevăr ambele vase de sânge. Atunci când dispozitivul de tăiere a gâtului nu a funcționat în mod eficient, pasărea să fie sacrificată imediat.